

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2025

Chișinău

Cu privire la înființarea în raionul Rîșcani și în municipiul Chișinău a unor opere comemorative de război

În temeiul art. 9 alin. (1) din Legea nr. 161/2017 privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 335-339, art. 576), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă, la propunerea Ministerului Apărării, prezentată în temeiul deciziilor:

1.1. Consiliului sătesc Pociumbăuți, înființarea în satul Pociumbăuți, raionul Rîșcani, a operei comemorative de război în memoria eroilor căzuți în Primul Război Mondial;

1.2. Consiliului orășenesc Rîșcani, înființarea în orașul Rîșcani a operei comemorative de război în memoria eroilor căzuți în Primul Război Mondial;

1.3. Consiliului municipal Chișinău, înființarea în Complexul Memorial „Cimitirul Eroilor” din bd. Decebal, nr. 17, a operei comemorative de război în memoria eroilor cehoslovaci decedați la Chișinău în anul 1917.

2. Operele comemorative de război vor fi edificate conform unor proiecte avizate de Ministerul Culturii.

3. Cheltuielile pentru lucrările de proiectare, executare, edificare a operelor comemorative de război și amenajare a terenurilor aferente vor fi acoperite din donații, sponsorizări și alte surse legale.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare la expirarea termenului de o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Prim-ministru

DORIN RECEAN

Contrasemnează:

Ministrul apărării

Anatolie Nosatîi

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la înființarea în raionul Rîșcani și municipiul Chișinău a unor opere comemorative de război

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la înființarea în raionul Rîșcani și municipiul Chișinău a unor opere comemorative de război a fost elaborat de către Ministerul Apărării.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Ministerul Apărării a elaborat proiectul de hotărâre în temeiul art.9 alin.(1) din Legea nr.161/2017 privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război, precum și în baza Deciziei Consiliului sătesc Pociumbăuți raionul Rîșcani nr.03/06 din 17.06.2024 „Cu privire la edificarea Monumentului Eroilor-Pociumbăuți”, Deciziei Consiliului orășenesc Rîșcani nr.03/16 din 19.06.2024 „Cu privire la permiterea AO „Asociația Monumentum din Republica Moldova” instalarea monumentului eroilor născuți în or. Rîșcani și căzuți în Primul Război Mondial”, cu modificările ulterioare, și corespunzător a Deciziei Consiliului municipal Chișinău nr. 13/13 din 08.10.2024 „Cu privire la edificarea Monumentului în memoria eroilor cehoslovaci decedați la Chișinău în anul 1917”. Deciziile autorităților publice locale au fost consultate în Registrul de Stat al Actelor Locale, toate având statutul de „act în vigoare”, fapt ce prezumă că au trecut controlul de legalitate al actelor administrative.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
Operele comemorative de război se propun a fi înființate în vederea eternizării memoriei celor: - 22 de locuitori din satul Pociumbăuți, raionul Rîșcani, care au căzut în luptele din Primul Război Mondial. Concomitent, Primăria satului Pociumbăuți și Asociația Obștească „Monumentum” au semnat un Acord de parteneriat în acest sens. Opera comemorativă de război se prevede a fi amplasată pe terenul cu număr cadastral 7139119; - 19 de locuitori din or. Rîșcani, care au căzut în luptele din Primul Război Mondial. În acest scop Primăria or. Rîșcani și Asociația Obștească „Monumentum” au semnat un Acord de parteneriat. Opera comemorativă de război va fi amplasată în or. Rîșcani, la intersecția străzilor Independenței și Vladimir Komarov, pe terenul cu număr cadastral 7101112069; - 31 de voluntarii cehoslovaci care au decedat în Chișinău în anul 1917. Aceștia făceau parte din unități militare formate din voluntari cehi și slovaci care au luptat alături de Antantă în timpul Primului Război Mondial. Un monument memorial a fost construit inițial de guvernul cehoslovac în 1926 în memoria acestor voluntari în Cimitirul Eroilor din Chișinău din bd. Decebal 17. Ulterior, monumentul a fost distrus în perioada sovietică, odată cu întregul Cimitir al eroilor. Opera comemorativă de război urmează a fi amplasată pe terenul cu nr. cadastral

0100106.504 din Complexul Memorial „Cimitirul Eroilor” din bd. Decebal, 17.
Prin proiectul de hotărâre menționat se urmărește asigurarea cadrului legal pentru înființarea operelor comemorative de război sus-enunțate.
3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse
3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi
Prin proiectul de hotărâre se propune înființarea unor opere comemorative de război în satul Pociumbăuți, raionul Rîșcani, în or. Râșcani și mun. Chișinău în memoria celor decedați/căzuți pe câmpul de luptă în Primul Război Mondial, având la bază deciziile autorităților publice locale corespunzătoare. Urmare a aprobării proiectului de hotărâre, în conformitate cu art. 9 alin. (1) și art.18 lit. c) din Legea privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război, proiectele de înființare și amenajare a terenurilor aferente vor fi avizate cu Ministerul Culturii.
3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare
Nu este aplicabil.
4. Analiza impactului de reglementare
4.1. Impactul asupra sectorului public
Principalul aspect care influențează impactul asupra sectorului public se regăsește la pct. 3 al hotărârii și vizează impactul financiar al implementării prevederilor hotărârii. Această prevedere elimină, în principiu, o povară financiară directă asupra bugetului de stat și, implicit, asupra contribuabililor. În ansamblu, impactul asupra sectorului public este favorabil, deoarece hotărârea permite realizarea unor obiective de importanță istorică și socială (păstrarea memoriei eroilor) fără a genera cheltuieli directe din bugetul de stat pentru înființarea operelor comemorative de război. Implicarea autorităților publice se concentrează pe roluri de reglementare, avizare, coordonare, care reprezintă o sarcină legitimă și necesară pentru stat în gestionarea patrimoniului național. Concomitent, prin sprijinirea unor astfel de inițiative cu impact social pozitiv, Guvernul și autoritățile publice își pot îmbunătăți imaginea și pot demonstra responsabilitate față de istorie și memoria națională.
4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative
Analizând proiectul de hotărâre, implementarea proiectului nu presupune alocarea mijloacelor financiare din bugetul de stat. Cheltuielile pentru lucrările de proiectare, executare, înființarea operelor comemorative de război și de amenajare a terenurilor aferente vor fi acoperite din donații, sponsorizări și alte surse neinterzise de cadrul normativ. Concomitent, în baza acordurilor de parteneriat semnate de autoritățile publice locale cu Asociația Obștească „Monumentum”, o parte din mijloacele financiare necesare vor fi identificate de către asociația obștească nominalizată, care a acordat suport financiar la înființarea mai multor opere comemorative de război în localitățile din Republica Moldova.
4.3. Impactul asupra sectorului privat
Implementarea dispozițiilor proiectului va avea impact, după caz, asupra A.O. „Monumentum” prin faptul că, acestea urmează să identifice surse de finanțare și să

acorde suport autorităților publice locale în procesul de înființare a operelor comemorative de război și amenajarea terenurilor aferente.
4.4. Impactul social
Impactul social al proiectului de hotărâre este în mare parte pozitiv și se manifestă prin păstrarea memoriei istorice și a identității naționale, a memoriei celor care și-au sacrificat viața în Primul Război Mondial. Aceasta este esențială pentru conștientizarea istoriei, contribuind la consolidarea identității naționale și a respectului față de generațiile anterioare.
Operele comemorative de război devin locuri simbolice care pot fi folosite în scopuri educative, în special pentru tineri. Ele pot servi ca puncte de reper pentru lecții de istorie, ceremonii comemorative și evenimente care să transmită generațiilor viitoare importanța păcii și a sacrificiului.
Aceste opere comemorative pot uni comunitățile în jurul unor valori comune, cum ar fi patriotismul, curajul și recunoștința. Inaugurarea și întreținerea lor pot implica participarea civică și pot întări sentimentul de apartenență.
Concomitent, înființarea operei comemorative pentru eroii cehoslovaci demonstrează respectul Republicii Moldova față de istoria comună și față de partenerii internaționali. Acest gest poate consolida relațiile diplomatice și culturale, în special cu Republica Cehă și Slovacia.
În concluzie, acest proiect de hotărâre are un impact social predominant pozitiv, contribuind la cultivarea memoriei istorice, la educarea generațiilor viitoare și la consolidarea legăturilor comunitare și internaționale.
4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal
Fără impact asupra datelor cu caracter personal.
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Fără impact asupra echității și egalității de gen.
4.5. Impactul asupra mediului
Nu este identificat.
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu au fost identificate.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsurile normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
Dispozițiile proiectului și acțiunile de implementare a acestuia nu derivă din angajamentele Republicii Moldova de transpunere a legislației UE, precum și nu conțin/implică măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională.
5.2. Măsurile normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE
Dispozițiile proiectului și acțiunile de implementare a acestuia nu urmăresc crearea cadrului juridic intern pentru implementarea legislației UE.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
Întru respectarea prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și ale Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul privind inițierea elaborării proiectului și cel de consultare publică au fost plasate pe pagina

web oficială a Ministerului Apărării (www.army.md), secțiunea – Transparența decizională și pe platforma particip.gov.md (https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/14726).

Proiectul a fost avizat de către Ministerul Culturii, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Finanțelor, Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul Afacerilor Interne, propunerile și recomandările expuse în avizele recepționate sunt reflectate în sinteza la proiect.

7. Concluziile expertizelor

Conform prevederilor art.36 și 37 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectul de hotărâre a fost prezentat Ministerului Justiției și Centrului Național Anticorupție pentru efectuarea expertizei anticorupție și expertizei juridice, rezultatele fiind reflectate în sinteza la proiect.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Proiectul de hotărâre a Guvernului este elaborat pe baza actelor normative de nivel superior, și anume pe dispozițiile art.9 alin.(1) din Legea nr.161/2017 privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război.

Adoptarea proiectului nu va implica aprobarea, modificarea sau abrogarea altor acte normative.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Implementarea dispozițiilor proiectului implică abordarea următoarelor măsuri de către autoritățile publice locale și AO „Monumentum”:

- 1) avizarea proiectelor operelor comemorative de război de Ministerul Culturii;
- 2) executarea și edificarea operelor comemorative de război, precum și amenajarea terenurilor aferente;
- 3) identificarea surselor financiare din donații, sponsorizări și alte surse legale în vederea înființării operelor comemorative de război.

Secretar general al ministerului

Igor CUTIE

SINTEZA
la proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la înființarea în raionul Rîșcani și
municipiul Chișinău a unor opere comemorative de război (număr unic 561/MA/2025)

Participantul la avizare, consultare publică, expertizare	Nr. crt.	Conținutul obiecției, propunerii, recomandării, concluziei	Argumentarea autorului proiectului
Avizare și consultare publică			
Ministerul Culturii (aviz nr. 04/1-07/2094 din 14.07.2025)		Lipsa de propuneri și obiecții.	<i>Se ia act</i>
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (aviz nr. 10-3785 din 15.07.2025)		La pct. 2 se recomandă expunerea la plural, fiindcă proiectul vizează mai multe opere comemorative de război, respectiv și avizarea de Ministerul Culturii se va face prin 3 proiecte distincte și nu unul precum este indicat.	<i>Se acceptă</i> Pct. 2 al proiectului de hotărâre a fost revizuit.
Ministerul Educației și Cercetării (aviz nr. 07-09/5151 din 16.07.2025)		Lipsa de propuneri și obiecții.	<i>Se ia act</i>
Ministerul Finanțelor (aviz nr. 07/1-03/65/1087 din 17.07.2025)		Lipsa de propuneri și obiecții.	<i>Se ia act</i>
Ministerul Afacerilor Externe (aviz nr. DI/3/041-7221 din 15.07.2025)		Lipsa de propuneri și obiecții.	<i>Se ia act</i>
Ministerul Afacerilor Interne (aviz nr. 38/2576 din 22.07.2025)		Lipsa de propuneri și obiecții.	<i>Se ia act</i>
Avizare repetată/sau/Notificare			
Ministerul Afacerilor Externe (mențiune în E-legiferare)		Proiect validat	<i>Se ia act</i>
Expertizare			

Raportul de expertiză anticorupție (nr. EHG25/10764 din 30.07.2025)	Autorul a prezentat Sinteza avizelor parvenite în cadrul procesului de consultare publică a proiectului de către autoritățile responsabile de implementarea prevederilor conținute în proiect/instituțiilor interesate, fapt ce denotă aspectul definitiv al acestuia și întrunirea condițiilor stabilite de prevederile art.36 al Legii nr.100/2017, coroborat cu art.28 al Legii nr.82/2017 - pentru efectuarea expertizei anticorupție. În procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate de prevederile art.8 lit.a)-d) al Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional. Nota de fundamentare a proiectului a fost întocmită cu respectarea exigențelor de tehnică legislativă statuate de prevederile art.30 lit.a)-f) al Legii cu privire la actele normative nr.100 din 22 decembrie 2017. Implementarea prevederilor propuse, poate contribui la realizarea interesului public vizat de proiect, fapt care nu este în detrimentul interesului public general (în sensul prevăzut în Legea integrității nr. 82 din 25 mai 2017).	<i>Se ia act</i>
Ministerul Justiției (aviz nr. 04/1-8001 din 08.08.2025)	Ținând cont de uzanțele în materie de redactare a actelor normative referitoare la opere comemorative de război, considerăm oportun ca titlul proiectului să includă denumirea localităților în care acestea urmează a fi edificate, pentru a oferi informații complete.	<i>Se acceptă</i> Denumirea proiectului de act normativ a fost revizuit și expus în următoarea redacție –cu privire la înființarea în raionul Rîșcani și municipiul Chișinău a unor opere comemorative de război.

Secretar general al ministerului

Igor CUTIE